

Альбіна Петрівна САВЧУК,

курсантка групи 201 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Вікторія Анатоліївна ПЕРЦЕВА

доцент кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат філологічних наук, доцент;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5203-761X>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ДОКУМЕНТАХ

Більшість документів так чи інакше пов'язана з правовими нормами. Кожній організації систематично доводиться розробляти положення, правила, інструкції, видавати розпорядчі документи, укладати договори, подавати позовні заяви до суду. У багатьох випадках для передавання суті документа розробникам необхідно використовувати юридичну термінологію, вживаючи яку необхідно послуговуватися в тексті загальноприйнятими й широкоживаними термінами. Не слід замінювати терміни іншими, навіть дуже близькими, на перший погляд, за змістом словами, оскільки це може спричинити не лише переінакшення змісту, але й вплинути на юридичну силу документа. Необхідно прагнути до того, аби в тексті документа, позначаючи одне й те ж поняття, вживався однаковий юридичний термін.

На вибір терміна, його закріпленість у юридичній терміносистемі впливає багато чинників: влучність або суттєвість ознаки, поширеність, мовні якості (словотворча продуктивність, граматичні можливості, стислість, милозвучність тощо). Так, неправильне використання синонімів часто порушує цілісність юридичної термінології та може призвести до зміни в змісті документа, оскільки схожі на перший погляд юридичні терміни можуть мати абсолютно різне значення в контексті документа (*оскарження – опротестовування, підозрюваний – звинувачуваний, підсудний – засуджений, рішення суду – вирок суду*). Понятійність термінологічного значення обумовлює появу так званих «термінів-дублетів». Випадків існування дублетних найменувань у межах однієї мови не багато, зазвичай синоніми – це паралельні найменування з різних мов (*менеджмент – управління, договір – контракт*).

Широке використання в сучасних юридичних документах іншомовної термінології виправдане екстралінгвістичними й власне лінгвістичними чинниками та змінює традиційне ставлення до норм

терміновикористання. Вимога термінологічної «своємовності», згідно з якою рекомендується уникати необґрунтованих вживань іншомовних запозичень та надавати перевагу усталеним мовним одиницям, певною мірою суперечить нормам міжкультурного спілкування та принципам інтернаціоналізації юридичної термінології.

Чимало питань також виникає щодо правомірності застосування термінів, які міцно увійшли в наше життя через регулярне використання в ЗМІ, але які не знайшли на сьогодні відображення в чинному законодавстві. Наприклад, такими можна назвати терміни «прем'єр-міністр», «сенат», «спікер» тощо. Попри те, що через свою поширеність вони зрозумілі для більшості адресатів, все ж необхідно чітко дотримуватися вимог щодо використання саме тієї термінології, яка міститься в Конституції України і в чинному законодавстві.

Так само уважно й обережно треба ставитися до процесу скорочення юридичних термінів. Поза сумнівом, скорочення не лише корисні, але й потрібні. Насамперед вони дозволяють уникати невиправданого збільшення й перевантаження тексту, не впливаючи на якість його змісту. Проте в документах можна використовувати лише такі скорочення, які міцно укорінилися в мові, загальнозрозумілі й не занадто громіздкі. Наприклад, можна вживати такі поширені загальноприйняті скорочення й аббревіатури, як *ГК, КК, КУнАП, ГПК, МВС* тощо. Але, посилаючись у тексті документа на статтю певного нормативно-правового акта, рекомендується вказувати пункт, підпункт, частину статті без скорочень, наприклад, *пункт 6 частини 1 статті 81 КК України, а не п. 6 ч. 1 ст. 81 КК України*).

У разі виникнення в розробника юридичного документа сумнівів щодо зрозумілості адресатові якого-небудь із використовуваних у тексті юридичних термінів, доцільно роз'яснити його зміст. Це рекомендується робити різними способами. Наприклад, за допомогою використання в тексті документа офіційного визначення терміна згідно з конкретним нормативно-правовим актом. Можливо також «розшифровувати» термін, використовуючи можливості нейтральної лексики або замінити його на загальнозрозумілі слова. Формулюючи роз'яснення юридичних термінів, доцільно використовувати коментарі до чинного законодавства, юридичні тлумачні словники, тлумачні словники української мови тощо.

Отже, сфера юридичного терміновикористання, з одного боку, вимагає чіткої фіксації правової інформації, стандартизації її мовного вираження, з іншого, вона підкоряється нормам і принципам мовної системи, яка має адаптаційний характер, що проявляється в її гнучкості й рухливості, певній розмитості значень. Запорукою правильного

використання в документах юридичної термінології є врахування розробниками під час складання документа не лише наявних вимог до діловодства й сучасної української літературної мови, але і юридичних аспектів, які помітно впливають як на зміст, так і, в певних випадках, на юридичну силу документа.

Одержано 11.05.2024

Владислав Маратович ХАБЄЄВ,

студент 4 курсу інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9225-4105>;

Ольга Віталіївна КОСАРЕВСЬКА,

старший науковий співробітник відділу організації наукової роботи
Одеського державного університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3680-8389>

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ

Україна - це Держава героїчного народу, що стримує невинувдану та жорстоку збройну агресію російської федерації на своїй землі. В умовах воєнного стану питання національно-патріотичного становлення особистості, особливо щодо нового, а саме молодого покоління є вкрай важливим для існування і розвитку Держави. Захист національних інтересів та культурного надбання народу це нелегкий тягар, проте необхідний для відстоювання своїх основоположних прав, свобод, своєї власності і захисту своєї родини.

Як влучно зазначено в Конституції України у статті 17 - захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [1]. Держава - це фортеця суспільства і народу.

Проте, чому ж тоді в народі України під час війни мовчазне невдоволення, недовіра і скепсис до самої Держави і це у той самий час, коли ворог використовує всі можливі методи пропаганди? Відповідь на це питання полягає в тому, що з перших років незалежності нашої Держави. І відповідь ця - Радянський Союз. Парадоксом національно-патріотичного виховання особистості в Україні є ситуація, коли діти, підлітки, особи від 18 до 25 років можуть надати більш об'єктивну